

Проанализировав особенности управления глаголов эмоционального состояния, мы пришли к выводу, что доминирующими среди данных глаголов являются дифференциальные модели управления. В русском языке глаголы эмоционального состояния употребляются чаще в вариативных беспредложных и предложных конструкциях типа *Он грустит о родине (по родине)*. В польском языке формальные схемы выражения эмоционального состояния иные, кроме того, они часто зависят от временных границ, содержащихся в семантике глагола. Например, глагол *tesknić* в зависимости от значения вариативно управляет объектным актантом либо по синтаксической модели *do+gen*, либо по модели *za+instr*.

В целом в сфере синтаксических моделей славянских языков мы сталкиваемся с некоторыми универсальными, имеющими общеславянский характер явлениями, относящимися в большей степени к плану содержания синтаксических моделей, и с их составляющими – синтаксическими позициями, отличающимися специфическими, уникальными чертами. Поскольку структурные схемы представляют единство этих двух планов, то правомерно рассматривать универсальность и специфичность моделей управления как диалектически дополняющие друг друга свойства.

©ГГУ им. Ф. Скорины

## ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ЭКСПРЕССИВНОСТИ В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ РИТОРИКЕ

Е.В. ГАРБУЗОВА, Г.Н. ИГНАТЮК

This paper centres upon the problem of linguistic expressiveness. This semantic category is examined in the context of political discourse. Having persuasion as its basic strategy political rhetoric abounds in expressive persuasion techniques. The study aims at the consideration of the verbal means of expressiveness used in different types of political discourse in order to establish credibility and trust, to increase the degree of influence on the audience. The article presents an integrated analysis of expressive means which are typical of all levels of the English language including phonetic, morphological, syntactical and lexical levels

Ключевые слова: политический дискурс, категория убеждения, интенции адресанта, стилистический прием, экспрессивность

Статья посвящена изучению парадигматических средств выражения экспрессивности в политической риторике, направленных на оптимизацию политических речей и реализацию центральной для данной сферы категории убеждения. Речевое воздействие в политической коммуникации – не случайный эффект речи, а запланированное действие [1, с. 13].

В целях достижения поставленных задач проведен комплексный анализ, результаты которого доказывают тезис о зависимости экспрессивных средств от речевого жанра высказывания и интенций адресанта. Так, категория убеждения предполагает частотность употребления в политическом дискурсе одних стилистических приёмов и отсутствие других. Наблюдается тенденция к концентрации экспрессивных средств на синтаксическом и лексическом уровнях. В то же время, меньшая экспрессивная маркированность свойственна фонетическому и морфологическому уровням. Для рассмотренных образцов характерны параллельные конструкции, различные виды повторов, обособление, антитеза, эпитет, метафора, олицетворение и метонимия. Таким образом, соответствие между функциональной нагрузкой стилистических приёмов и целями политического дискурса реализуется через наличие типичных для данного речевого жанра средств языковой экспрессивности.

Прагмалингвистические особенности определяют разницу между используемыми экспрессивными средствами в политическом дискурсе. Влияние гендерного аспекта реализуется через разное соотношение носителей экспрессивности синтаксического и лексического уровней. В мужском политическом дискурсе преобладают синтаксические экспрессивные средства (55%), а в женском – лексические (54,2%). В то же время специфика политического дискурса влияет на наличие в текстах средств, характерных для данного речевого жанра (параллельные конструкции, антитеза, метафора, эпитет).

В качестве детерминанта используемых экспрессивных средств выступает национальная принадлежность оратора. При этом грамотная организация предполагает включение в текст ключевых культурных концептов. Это доказывается на примере рассмотренного нами американского политического дискурса, особенностью которого является использование таких концептов, как *challenge*, *privacy*, *efficiency*, *happiness*, *freedom*.

Равнозначность психологических особенностей личности и ситуации коммуникации в качестве детерминантов используемых экспрессивных языковых единиц наглядно представлена на примере сравнения двух предвыборных кампаний действующего президента США Б. Обамы. Политик использовал характерные для себя параллельные конструкции, антитезу, метонимию и метафору, однако изменил некоторые ключевые концепты.

Результаты работы доказывают детерминированность носителей экспрессивности языкового уровня целями и условиями коммуникации. Эффективная реализация интенций адресанта возможна только при максимально рациональном использовании экспрессивных средств.

#### Літэратура

1. Иванова, Ю. М. Стратегии речевого воздействия в жанре предвыборных теледебатов: автореф. ... дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Ю.М. Иванова. – Волгоград, 2003. – 19 с.

©БарГУ

## ПАЎТОРЫ Ё МОВЕ ПАЭТЫЧНЫХ ТВОРАЎ АНАТОЛЯ ВЯРЦІНСКАГА

В.М. ГУБКО, А.В. СОЛАХАЎ

The article analyses repetitions in the language of works by a famous Belarusian poet Anatoly Vertinsky. The meaning of sound, morphological, and lexical repetitions is revealed

Ключавыя словы: паўтор, алітэрацыя, асананс, паранімічная атракцыя, аказіяналізм

На ролю паўтараў у вершаваных творах Анатоля Вярцінскага не раз звярталася ўвага даследчыкаў яго творчасці (А. Гурская, Ю. Пацюпа, Я. Сіпакоў і інш.), але спецыяльна гэта праблема ў беларускім мовазнаўстве не даследавалася.

Выбар тэмы нашага навуковага даследавання абумоўлены неабходнасцю сістэмнага вывучэння і апісання паэтычных паўтараў як аднаго з асноўных кампанентаў моўнай выразнасці ў творчасці Анатоля Вярцінскага, важнасцю распрацовак па тэорыі аналізу паэтычнай мовы.

У паэзіі А. Вярцінскага сустракаюцца розныя гукавыя прыёмы. У сістэме прыёмаў гукапісу пераважаюць алітэрацыя і асананс. Алітэрацыя гукапісу ўзмацняе выразнасць паэтычнай мовы. Найбольш часта пры паўторы паэт ўжывае свісцячыя і санорныя гукі, якія вылучаюць тыя або іншыя з’явы, што ўзмацняе ўздзеянне паэтычнага слова на слых чытача. Адметнай рысай творчасці А. Вярцінскага з’яўляецца таксама выкарыстанне асанансу. Выкарыстоўваючы асананс, паэт імкнецца надаць мове верша мілагучнасць, напеўнасць, меладычнасць і выразнасць.

Паранімічная атракцыя, або паранамазія (грэч. *para* ‘каля’ + *onomazio* ‘называю’), – адна з разнавіднасцяў гукавога паўтору, заснаваная на наўмысным збліжэнні блізкагучных слоў у тэксе, што пэўным чынам уздзеянне на іх семантыку, выклікаючы розныя асацыяцыі, адыгрывае важную ролю ў мове паэтычных твораў А. Вярцінскага. У вершы «Было так радасна, так хораша!», напрыклад, збліжаюцца паводле гучання і сэнсу дзеясловы *абвяваць* і *абвіваць*. Адрозніваючыся толькі галоснымі [a], [i], яны, дзякуючы гукавому і сэнсавому збліжэнню, набываюць дадатковую агульную канатацыю ‘лашчыць’. Акрамя таго, выразнасць радкоў, іх эмацыянальная і эстэтычная значнасць павялічваецца паралелізмам радкоў, у якіх яны ўжыты, з іх унутранай рыфмай *вецер* і *веце*: *Ты, нібы вецер, мяне абвявала, / Ты, нібы веце, мяне абвівала* [5, с. 99].

Пры неабходнасці паэт звяртаецца да ўтварэння аказіянальных слоў. Так, у вершы «Лысеем, брат, лысеем...» А. Вярцінскі выкарыстоўвае індывідуальна-аўтарскі неалагізм *лісець* ‘станавіцца хітрым’, які па гучанні збліжаецца з агульнаўжывальным *лысець* ‘паступова станаўліцца лысым’. Дзеяслоў *лісець* – словаўтваральная метафара, заснаваная на асаблівасцях паводзін ліса: *лісець* – ‘станаўліцца падобным на ліса’. Веданне таго, што ліс – хітры звер, прыводзіць да паяўлення ў значэнні слова *лісець* семы ‘хітры’.

Часта адзначаецца і марфемны паўтор – выкарыстанне ў тэксе слоў з фанетычна аднолькавай марфемай (марфемамі). У паэтычнай страфе нярэдка паўтараюцца словы з агульнымі каранямі, прыстаўкамі, суфіксамі, постфіксамі, канчаткамі.

Ужыванне слоў, што належаць да розных лексіка-граматычных класаў, але аб’ядноўваюцца паводле агульнай семантыкі караня, акцэнтуюць увагу чытача на адной, найбольш важнай думцы твора, паглыбляе яе за кошт актуалізацыі значэння караня.

Сярод разнастайных паўтараў, якія выкарыстоўвае паэт, лексічны паўтор з’яўляецца адным з самых пашыраных і па колькасці, і па разнастайнасці спосабаў яго выкарыстання.

Лексічныя паўторы выяўляюцца ў анафары, эпіфары, анадыпласісе, дыяфары, кальцы, паліптоце, антанаклазе, гемінацыі і іншых стылістычных прыёмах.

Паўторы ў паэзіі Анатоля Вярцінскага – адзін з асноўных прыёмаў яго паэтычнага мыслення, яго самавыражэння, яго эмацыянальнага і эстэтычнага ўздзеяння на чытача.